

Oslo, 29. november 2016

Til: Samferdselsminister Ketil Solvik-Olsen

Kopi til: Klima- og miljødepartementet, Miljødirektoratet, Fylkesmannen i Telemark, Telemark fylkeskommune, berørte kommuner

E134 GVAMMEN–VÅGSLI OG STAMVEG ØST-VEST

Landsstyret i Naturvernforbundet vedtok på sitt møte 26.–27. november 2016 følgende uttalelse til planene om stamveg mellom øst og vest og konseptvalgutredningen for E 134 Gvammen–Vågsli i Telemark, som nå er på høring:¹

Ikke ny hovedveg gjennom kulturlandskapet i Hjordal og Svartdal

Kulturlandskapet i Hjordal-Svartdal har nasjonal verneverdi som ikke må forringes av nye veganlegg. Naturvernforbundets landsstyret ber om at «korridor nord» skrinlegges i den videre planleggingen av vegforbindelse mellom Gvammen og Vågsli. Utbedring av dagens veg må bli løsningen for E 134 mellom øst og vest. At Statens vegvesen i det hele tatt utreder et alternativ som går utenom det allerede igangsatte tunnelprosjektet Århus–Gvammen, mener vi er uakseptabelt og vitner om manglende helhetlig og langsiktig planlegging.

Statens vegvesen har sendt en konseptvalgutredning for E 134 mellom Gvammen og Vågsli i Telemark på høring. Staten vegvesen anbefaler at «korridor nord» velges som framtidig trasé for hovedvegen. Dette innebærer at hovedvegen ikke lenger skal gå via Seljord, men i en ny og kortere trasé lenger nord. Naturvernforbundet mener en slik ny vegtrasé vil være svært uheldig for natur og miljø.

Nasjonalt viktig kulturlandskap må ikke ødelegges

Hjordal-Svartdal-området er et av de absolutt mest verdifulle kulturlandskapene i Norge. Ingen andre steder i Norge fins det så mange intakte slåttemarker som her. Slåttemark er sterkt trua og derfor en utvalgt naturtype, dvs. at den har en viss beskyttelse gjennom naturmangfoldloven. Disse slåttemarkene er artsrike, med mange spesialiserte og sjeldne planter og insekter. På grunn av at slåttemarkene i Hjordal-Svartdal er så mange og ligger så tett, fins det her en unik mulighet for å bevare dette artsmangfoldet også over tid. Slåttemarker som ligger mer isolerte mister vanligvis etter hvert mange arter på grunn av landskapsøkologiske forhold.

I Hjordal-Svartdal-området finnes det også lauveng/hagemark med styingstrær og høstingsskog. Dette er også trua naturtyper. De har meget stor betydning for biologisk mangfold og leverer en rekke så kalte økosystemtjenester. I tillegg finnes her mye artsrik naturbeitemark, som er definert som en sårbar naturtype. Alle disse gamle kulturmarkstypene danner sammen med rike og verdifulle naturtyper som sørvendte berg- og rasmarker samt flere ulike skogstyper en mosaikk med glidende overganger, en mosaikk som er grunnen til det totalt sett særs høye biologiske mangfoldet i området.

¹ En mer fyldig uttalelse vil bli sendt til Statens vegvesen som høringsinnspill til saken.

Hjartdal-Svartdal har i tillegg til alle sine naturverdier en rekke forskjellige kulturminner, bl.a. mange freda bygninger fra middelalder og fra 1700-tallet. Hvert enkelt av disse trua og verna natur- og kulturelementene i landskapet representerer en stor verdi, men det er likevel helheten de danner, som gjør dette kulturlandskapet så unikt. Dette er et kulturlandskap med dype historiske røtter, men likevel et høyst levende kulturlandskap. Bygdefolket er stolte av sitt landskap og har derfor bl.a. etablert Telemark kulturlandskapscenter AS. De arrangerer også Slåttefestival og Norsk mesterskap i ljaslått hvert år, noe som trekker mange besøkende til bygda. I tillegg til at bygdefolket ivaretar sitt kulturlandskap godt, bruker de det som grunnlag for forskjellige typer næring og næringsutvikling. Dette landskapet er flere ganger beskrevet i internasjonal litteratur og ofte gjenstand for besøk av fagfolk og myndigheter både på grunn av sin spesielle verdi og på grunn av at det er et meget godt eksempel på vern gjennom bruk.

Det er derfor uforståelig at en veg gjennom dette landskapet er gitt førsteprioritet i konseptvalgutredningen for E 134 Gvammen-Vågsli. Selv om den planlagte vegen ikke vil ramme de mest verdifulle landskapselementene som registrerte, artsrike slåttemarker, vil den ødelegge slåttemarker som inneholder plantearter som ikke forekommer i noen av de andre engene. Den vil også ødelegge innmark og andre jordbruksarealer, noe som vil gjøre det vanskelig for flere gårder å fortsette driften. På den måten ødelegges grunnlaget for opprettholdelse av artsrike slåttemarker og andre verdifulle kulturmarker. Den foreslåtte vegen gjennom Hjartdal vil også direkte ødelegge deler av trua kulturmarker som lauveng/hagemark med styva trær og rike, svært verdifulle (A-verdi) naturtypelokaliteter med skog samt ødelegge et edellauvskogreservat. Mest alvorlig er imidlertid at vegen vil ødelegge helheten og autentisiteten til dette verdifulle kulturlandskapet og dermed også grunnlaget for mye næringsaktivitet og muligheter for vern gjennom bruk.

Velg utbedring av dagens E 134 mellom øst og vest, ikke ny veg

Den nye vegen vil korte inn reisetida mellom Østlandet og Vestlandet med mer enn 50 minutter og være første etappe i et vegsystem med kjøretider på ca. 4 timer og 50 minutter mellom Oslo og Bergen. En slik motorveg mellom Oslo og Bergen ønsker vi ikke velkommen. Den vil gi store inngrep også andre steder langs vegen, øke det totale reisevolumet og dessuten flytte godstransport fra tog til lastebil. Trafikkberegningene i konseptvalgutredningen viser at ny E 134 mellom Gvammen og Vågsli aleine vil redusere godstransporten på Bergensbanen med 42 prosent. Ved full utbygging av E 134, med arm til Bergen, vil det bli enda verre. Modellberegningene viser at godstogtrafikken mellom landets to største byer vil bli redusert med om lag 70 prosent. Dette til tross for politiske mål om å øke godstransporten på bane.

Naturvernforbundet ber om at dagens E 134 rustes opp framfor at det bygges ny veg gjennom det unike kulturlandskapet i Telemark. Det betyr et klart nei til korridor nord og også et nei til full utbygging av korridor sør. Naturvernforbundet ber om at det velges et utbedringskonsept som følger dagens korridor. Dette vil gjøre at det igangsatte tunnelprosjektet E 134 Gvammen-Århus, som vil koste minst 2 milliarder kroner, vil få full nytte, da denne tunnelen da vil forbli en del av E 134. Når denne tunnelen nå først bygges, vil det være svært oppsiktsvekkende og et tegn på manglende helhetlig planlegging om det nå skal velges et nytt konsept for E 134, som gjør at den nye tunnelen ikke lenger skal være en del av E 134.

Naturvernforbundet er fornøyd med at Statens vegvesen ikke anbefaler at rv. 7 over Hardangervidda skal bli stamveg nummer to mellom øst og vest, i tillegg til E 134. Deres anbefaling om å satse på rv. 52 via Hemsedal må innebære at dagens veg utbedres, ikke at det bygges et omfattende, nytt vegsystem.